

מסורת הש"ם

16) לפיל ג: סכהדיג טו, 17) מנגינה יג: יריה טו, קדושן 18) א: פי חלולין קאת, 19) מעטתו י: ע"ש, 20) יקדושין ג: וי"ן, 21) ילקמן מעוד ב 22) מעטת ז: מגילה כא:, 23) וי"ל נאמן בלא וא"י, 24) גרמ"א גז"ר"ט פי רכח פ"ק 25) א: מעשה גדלש"ט, 26) שבת פ"ג, 27) אלהות פי"ז 28) מ"גן, 29) פרשה ע"ח, 30) ספ"א: שדק"ט, 31) ע"י ב"מ ע"ח: 32) ש"י לעיל בתפסה 33) א: ש"י מע"ל,

מוסף תוספות

א. בתוס' רי"ש הוסיף, כלומר הוא מהולל ברב ההודאות והוא רב ההודאות.

לעזר רש"י

גלציי"ש (בלצ'וביץ,ש).

החיכות קרח.

סוטבורביי"ל

טורבייילין. סופה.

אישלוזיא"א

[אישלוזיא"א]. ב"ק.

מוסף רש"י

אין הבור מתבלא מחוליתו. העוקר תולא מנוז כרו וחזר ומשליט למוטיו כן ממלא כ"ץ "ע"ל ג: נהודין טו.). אין קטגור געשה סביגור קמיונה, טאה, סיגור, אויב מלך יסר (ת"נה ג'). כע"ב ב"ק. שאין זו ממש (תענית ו').

רבינו הגנאל

נטל הקב"ה של כוכבים מכמה ונפדורו שניהם ובה מכול לעולם, ובושניהם נטל שני כוכבים מפש וחסם בהם עירצה של כימה ועמד המבול, והינו דכתיב ועיש על בניה תנחם כלומר, הכוכבים שנטלו ממנה. ועל הוועות ... [מאי] וועת א"ר קטינא גורא, רב קטינא הוי קאיל באורחא כי מטא אפתחא דבי טמא גנח. פי' אובא טמיא, כי בעת שרואה הקב"ה צע"ן ישראל שמצערין אותו האומות ביהוה מחשב להביא ביהוה (וזכר ברוח) ומוריד שתי דמעות ח' שרלוס דרעהו (פע"ן) [מש"ן] אלא [מע"ן] סיפות כע"ן דמעות, ומת'נחם הקב"ה שלא לאבד עולמו, ומגלגלות ירודות לים הגדול וקולן הולך מסוף העולם ועד סופו, זה הוא גידא, זו כולו להראות לישראל שהקדוש ברוך הוא לא עזבם ולא שחחם ולא נטשם וכי עתיד להחיותן, כל זה לתוחא את לבם שלא יתייאשו מן הגאולה, אילא יסבלו על הדעות עד שישליש המון שגור הקב"ה להיתם בגלות, כמו שגור בראשונה ועבדום וענו אותם איבע וגו'. זמן אותו הגלות היה ידוע וזה אינו ידוע, אילא מכל פנים יש זמן קצוב לגלות, ומראה הקב"ה בעולמו כמו אתות להודיע כי יש לפני הקב"ה מיון קוש מפני ישראל שהם בשעבוד גולין ומטלטלין, וכי רחמיו עליהם לא נטשם וכי עתיד להחיותן (כ) [בכתחלה, והם כשראו מן] אומרים הנה הקב"ה [ברו"ן] רחמיו עלינו וכוונותיו לפני ומתחזקים ביראתו ומחזיקים בתורתו

הרואה פרק תשיעי ברכות

טרפא דטריף. דבר שהוא חסר וסתמוהו מגופו שעשאוהו כנס ומתחו כמכה צקורנס. טרפא דטריף מוכה זהכאות כמו צלצה ט' טרופה. ל"א דמתחילא דטרפא מטרף נדבק יחד ועשאו סניפין כמין חיבור: **והאי דאולא**. ע"ש אחר כימה: **דאמרה לה סב לי בני**.

שני כוכבים שלי: וליהדר. לכימה אותן כוכבים עזמן שנטל הימנה: **גוהא**. בלשונם קורין רעידת הארץ **גוהא**: **זבולא טמיא**. זעמל אוז של עצמות שעושה כשוף בעצמות המת. טמיא עצמות ודומה לו במסכת כלים בית מלא טמיא ופי' רב האי' מלא טמיא בית שהוא מלא עצמות והצ"ל ראה על זה מנרשאים רבה' דקמני אדרייטום שחיק ארז דהיינו שחיק עצמות. ואין לפרש טמיא טמא שאין לו הלשון: **גנח גוהא**. ונגעש ומרעש כלומר מודעשת הארץ מחד מחד. גנח גוהא חדל מילתא היא וכן הלשון: **גוהא גוהא מיבעי ליה**.

שני פעמים היה לו להזדעזע כנגד שתי דמעות: **סופק פניו**. ומאותו קול מודעשת הארץ שמליו שכפיו סופק שנאמר גם אני אכה כפי אל כפי (יחזקאל כא): **אנחה מסאנח**. ומאותה אנחה מרעיד הקרקע ומליו שמאנחא שנאמר והיחיותיו חמתני וצטי' לו כזיכול כאדם שיש לו חימה ומתאנח ומתנחם דעמו ועושה לו נחת רוח: **והנחמתי**. אנחם על הרעה שעשיתי להן: **הייד דוורכים יענה**. שדוך וזועט ברקיע: **והארץ הדום רגלי**. כגון שדחה' תחת כסא הכבוד ומניע דעטו עז ללחץ שאל' הדום רגליו: **ענני בגלגלא**. ענני מתחופפין ומתחכפין ונשמע הקול. לשון אחר העננים פוגעין בגלגל ומתגלגלות עם הגלגל צעל כרחם ואותו הקול היינו רעמים: **צרקא**. צרכים של אש: **ומסנז גווי דצרוא**. ואותו הקול היינו רעמים. גווי גלגלי"ש חמיות של צר: **תחולוי מחלחלי**. ענני ומנסז יזקא עלייהו והיינו רעמים: **מנסמי ענני**. הומות אשלוזיא"ר לשון מצריק נהר"ס: **צרקא יחידאה**. שלא הצריק אלל פעם אחד:

וצרקא חיורא וצרקא ירוקסא נוולו **שאיין**. שאינם ע"ל צרכה: **דסלקן קרח**. **עלפי חנרסה**. שעני עננים פוגעים זה את זה: **ענן צקר**. לא קצוע: **כד מפסח צני מטרא צר חמרא מוך שקין וגני**. אס כשתפתח דלתין צבקר ירד לך מטר לך אני אומר חמר ההולך ממקום למקום לשקא מצוזה מוך שקין וגני כפול הציך תחמין ומישן עליו ולא תלך אנה ואנה להציל מצוזה לפי שהיו החטים צולל בצביל הגשם: ה"ג הא **דקטר צעיבא**. נתקשרו השמים צעז עצה אז עזב כי ירד גשם רב: **הא דקטיו צעננא**. ענן קלוש הוא ענן **פניו**. לפי שהוא מראה כבוד ה': **כרוז וסני**. צבולה צרוך עושה צראשית צרוך שנמו מלא ועל כרוך ומני לכולהו צדח' וצל ועל כולם שתי צרכות הללו: על ההרים צמקום אחד אלל כל אחד ואחד צמקומו: **אומר צרוך עושה צראשים**. עךך היתה צרייתו ולאך כך כסוהו עננים: **אסתנא**. רוח צפונית:

הרואה פרק תשיעי ברכות

ע"ל הרוחות אומר שכחו וגבורתו מלא עולם. ירושלמי מנתי' כשצאים צועם אלל כשצאין צנחא אומר צרוך עושה צראשית: **הלכך** נימרינהו לתרווייהו. אומר ר"י דאין חומתין צצרוך צצרכה זו והיכי מצרך צרוך אמה ה' אלהינו מלך העולם נאמן צצריתו וקיים צצנועמו

וזוכר הצרתי:

רבא אומר התם מברך שכחו וגבורתו מלא עולם ועושה מעשה בראשית. פי' אומר לו האי לו האי אמה שירצה וכן פירש רב אלפס: **הלכך** נימרינהו לתרווייהו. רוב ההודאות ולא ההודאות. לפיכך תקנו ציטצנח אחר סיוס הצרכה צרוך אמה ה' אל מלך גדול צצצנחות אל ההודאות"'. הטוב

רב קטינא הוה קאזיל באורחא כי ממוא אפתחא דבי אובא טמיא גנח גוהא אמר מי ידע אובא טמיא האי גוהא מהו רמוא ליה קלא קטינא קטינא אמאי לא ידענא בשעה שהקב"ה זוכר את בניו ששרויים בצער בין אומות העולם מוריד שתי דמעות לים הגדול וקולו נשמע מסוף העולם ועד סופו והיינו גוהא א"ר קטינא אובא טמיא כדיב הוא ומליה כדיבין אי הכי גוהא גוהא מיבעי ליה ולא היא גוהא גוהא עביד והאי דלא אודי ליה כי היכי דלא ליפעי כולי' עלמא אבתריה ורב קטינא דידיה אמר סופק כפיו שנאמר ג' גם אני אכה כפי אל כפי והניחותי חמתי רבי נתן אומר אנחה מתאנח שנאמר **והניחותי חמתי** במ' והנחמתי ורבנן אמרי בועט ברקיע שנאמר **היידד כדורכים יענה אל כל יושבי הארץ** רב אחא בר יעקב אמר דוחק את רגליו תחת כסא הכבוד שנאמר **כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי**: ועל הרעמים: **מאי רעמים** אמר שמואל ענני בגלגלא שנאמר **קול רעמך בגלגל האירו ברקים תבל רגזה** ומי א להרדי שנאמר **לקול תתו המון מים בשמים** רב אחא בר יעקב אמר ברקא תקיפא דבריק בעננא ומתבר גזיזי דברזא רב אשי אמר ענני **חלחולי מחלחלי** ואתי זיקא ומגושב אפומייהו ודמי כזיקא על פום דני ומסתברא כרב אחא בר יעקב דבריק ברקא ומנהמי ענני ואתי מטרא: ועל הרוחות: **מאי רוחות** אמר אביי זעפא ואמר אביי גמירי דזעפא בליליא לא הוי והא קא חזינן דהוי ההוא דאתחולי ביממא ואמר אביי גמירי דזעפא תרתי שעי לא קאי לקיים מה שנאמר **לא תקום פעמים צרה** והא קא חזינן דקאי דמפסיק ביני ביני: ועל הברקים אומר ברוך שכחו וגבורתו מלא עולם:

ימאי ברקים אומר רבא ברקא ואמר רבא ברקא יחידאה וברקא חיורא וברקא ירוקתא וענני דסלקן בקרן מערבית ואתיין מקרן דרומית ותרתי ענני דסלקן חדא לאפי חברתה כולהו קשיין למאי נפקא מינה למבעי רחמי והני מילי בליליא אבל בצפרא לית בהו מששא **אמר רבי שמואל** בר יצחק הני ענני דצפרא לית בהו מששא דכתיב **ואחסדכם כענן בקר וגו'** א"ל רב פפא לאביי הא אמרי אינשי כד מפתח בני מיטרא בר חמרא מוך שקין וגני לא קשיא הא דקטר בעיבא הא דקטר בענני אמר ר' אלכסנדרי אמר ר' יהושע בן לוי לא נבראו רעמים אלא לפשוט עקמומית שבלב שנאמר **והאלהים עשה שייראו מלפניו וא"ר אלכסנדרי** אמר ריב"ל הרואה את הקשת בענן צריך שיפול על פניו שנאמר **כמראה הקשת אשר יהיה בענן וגו'** ואראה ואפול על פני **ל**ייטי עלה במערבא משום דמחוי כמאן דסגיד לקשתא אבל ברוכי דאי מברך מאי מברך ברוך זוכר הברית במתניתא תנא ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא אומר נאמן נאמן בברית וקיים במאמרו **א"ר פפא הלכך נימרינהו לתרווייהו הברוך זוכר הברית** **ונאמן בבריתו וקיים במאמרו: על ההרים ועל הגבעות:** **ברקים למטר עשה** אמר אביי ברוך רבא אמר רבא אמר ריהם מברך תרתי ברוך שכחו מלא עולם ועושה מעשה בראשית הכא עושה מעשה בראשית איכא שכחו מלא עולם ליכא אריב"ל הרואה רקיע במהרתה אומר ברוך עושה **בראשית** **אמתי** אמר אביי כי אתא מטרא כולי ליליא ובצפרא אתא אסתנא ומגליא להו לשמאי ופליגי דרפרם בר פפא **א"ר חסדא דאמר רפרם בר פפא א"ר חסדא מיום שחרב בהמ"ק לא נראית רקיע במהרתה שנאמר** **אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם: תנו**

תנו
תקופתה

[מס' תמוס ימוס כלומר (הבורק) (ברק) מחמם גזיזי השלג והן נמסין ויורדין בעננים. ומסתברא בעננים כותיה דחזינן בריק צריך ומנהיגן ענני ואתי מיטרא. רב אשי אמר ענני חלחולי מחללי ונשיב זיקא אפומיהו ומשתמע רעם כי קלא אפום דני. אמר ר' יהושע בן לוי הרואה קשת צריך ליפול על פניו, שנאמר כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כך מראה כבוד יי' וגו', ולא היא, משום דמתחי כמו דפלה ליה לקשת. אלא צריך לברוכי בי' א"י [אל' מלך העולם זוכר הברית נאמן בבריתו וקיים במאמרו. אמר [רבא] ברקא חיורא וברקא יחידא וענני ירוקתא ותרתי ענני דסלקן להדי הדדי ועננא דסלקא מקרן מערבית דרומית, צריך למיבעא עליה רחמי דקשיין. ועל הרוחות. אוקמה אביי ברוח של (עוף) [עוף]. ואמי גמירי דזעפא לא הוי בליליא, אילא אם כן מתחיל מיממא. וגמירי דזעפא תרתי שעי לא הוה, שנאמר לא תקום פעמים צרה. וקמא ליה דעל הימנים והברקים מברך שמים, ברוך שכחו מלא עולם וברוך עושה בראשית. [ירושלמי: על הברקים ר' ירמיה ור' זעירא אומר בשם ר' חסדא דיו פעם אחת בכל יום, רבי יוסי בעי מה את קיימן, אם במתדיין דיו פעם אחת בכל יום יומי. פירוש, אפשיי שאנין נראין הברקים מסתנין זה אצל זה, אלא עכשיו פעם אחת ואחר עשה פעם אחרת, כיון שלא נפקסו העננים לגמרי די ברכיה אחת. אבל אם העננים האצטונים נפקסו לגמרי ושמים זכו בעיני, אם חזרו ורואה אח"כ מברך פעם אחרת].

גמ'.

עין משפט

נר מצוה

מ א ב ג ד מ"י פ"י
מגלות צרכות ה' די
מגנ עשין כ טושיע אריח
מ"י רכ סעף 6:
מא ה מ"י טס הלכה עו
מג טס טושיע אריח
מ"י רכט סעף 6:
מב ו מ"י טס הלכה די עו
מגנ טס טושיע אריח
מיומן רכט סעף 6:

»

תורה אור השלם

- מה שהיה הוא שיהיה ומה שעשה הוא שעשה ואין כל חדש תחת השמש: קהלת א ט
- ה'תציא מקורות בעתו ועיש על צניה תנחום: איוב לח לב
- וגם יבא אבה כפי אל כפי והנחתי חמתי אני יי' יחזקאל כא כב
- ובלה אפי' והנחתי חמתי גם והנחמתי וידעו כי אני יי' דברתי בקמאתי בכלותי חמתי במ': יחזקאל א יג
- ואתה תנבא אליהם את כל הדברים האלה ואמרת אליהם יי' מרומם ישאג ומעטן קדשו יתן קולו שאג ישאג על נהוד הירד דורכים יענה אל כל שבי ימריהו כל יי' ארץ: כה אמר יי' השמים כסאי והארץ הדום רגלי אני זה בית אשר תבנו לי ואני זה מקום מנתי:

- ישעיהו ס' א
- קול רעמך בגלגל האירו ברקים תבל רגזה ותרעש הארץ:

- ההלים עו ט
- לקול תתו המון מים בשמים והיעלה נשאים מקצה הארץ ברקים למטר עשה ירוצא רוח מאיצרותי: ירמיהו י' ב
- מה תחשבון אל יי' בלה הוא עשה לא תקום פעמים צרה: תמוס א ט
- מה אעשה לך ויחידה ותסדכם כענן בקר ובשל משכים הלך: הישר ו ד
- דעתי פי כל אשר יעשה האלהים הוא יתקח לעולם עליו אין לדוסיף ומגנב אין לגרע האלהים עשה שריך אג מלקאיה: קהלת ג יד
- במראה הקשת אשר יתקח כענן ביום הגשם בן מראה הנגה קטיב הוא מראה דמיון, אבל הכל מורים שאין לפניו לא כביה ולא שתוק ולא דמעה ולא אנהה מגוף, אלא דברי החכמים בתורת דמיון ע"י דברי הנביאים, על הרעמים. מאי רעמים אמר שמואל ענני דאתו בגלגלא, דכתיבי קול רעמך בגלגל, רבנן אמרי רעמים ענני דשפיכי מיטרא להרדי, שנאמר לקול תתו המון מים בשמים. רב אחא בר יעקב אמר מיטרא בענני ממתא ממי כול: פירוש מטסא

רבינו הגנאל (המשך)

עין, כדכתיב עלה עשן באפו ואש מפיו תאכל, יש לומר שיש אף ופה, אלא בתורת מדמין, כך כל דברי חכמים בתורת דמיון, אבל הכל מורים שאין לפניו לא כביה ולא שתוק ולא דמעה ולא אנהה מגוף, אלא דברי החכמים בתורת דמיון ע"י דברי הנביאים, על הרעמים. מאי רעמים אמר שמואל ענני דאתו בגלגלא, דכתיבי קול רעמך בגלגל, רבנן אמרי רעמים ענני דשפיכי מיטרא להרדי,

^[1] עין משפט נר מצוה

^[2] עין משפט נר מצוה